

Nowe zasoby otwarte na świecie

Bożena Bednarek-Michalska
Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
EBIB, KOED, EIFL, SPARC
2014

Co to znaczy OTWARTE?

1. autor(rzy) i właściciel(e) praw autorskich przyznają użytkownikom nieograniczone i nieodwołalne prawo dostępu do zasobów i publiczną licencję na kopiowanie, użycie, dystrybuowanie, transmitowanie i wyświetlanie dzieła, także na wykonanie i dystrybuowanie pochodnej dzieła w dowolnej postaci cyfrowej, dla ważnych celów, które to prawa uzależnione są od dokładnego podania atrybucji dotyczących autorstwa (standardy publiczne będą rozwijane tak, by dostarczały mechanizmów dla właściwego wprowadzania w życie przynależnych autorom praw i odpowiedzialnego ich używania, tak jak to się robi teraz) oraz udzielają prawa do zrobienie małej liczby drukowanych kopii dla osobistego użytku.
2. Kompletna wersja pracy i wszystkie dodatkowe materiały wraz z kopią pozwolenia na wyżej wymienione wykorzystanie, w odpowiednim standardowym elektronicznym formacie, jest deponowana (i tym samym publikowana) przynajmniej w jednym z repozytoriów dostępnych on-line pracujących na platformie technicznej także zgodnej ze standardami (jak w definicji Open Archive), a utrzymywanej i wspieranej przez instytucję akademicką, towarzystwo naukowe, agencję rządową lub inną wiarygodną organizację, która jest w stanie realizować wolny dostęp do wiedzy i nierestrykcyjną dystrybucję z długoterminowym archiwizowaniem.

2 zasady z Deklaracji Berlińskiej

Poziomy otwartości!

**Domena publiczna, wolne licencje
(CC-BY, CC-BY-SA i adekwatne)**

Pełna otwartość/wolna publikacja – dostępna bezpłatnie wraz z gwarancją pełnego prawa do wykorzystania, kopiowania, dystrybuowania, przerabiania, itp.

**Licencje CC z warunkami NC
i/lub analogiczne**

Publikacja częściowo otwarta – dostępna bezpłatnie z możliwością ponownego wykorzystania, ale ograniczona warunkami typu niekomercyjnego, bez utworów zależnych.

Open Access/Wszystkie prawa zastrzeżone

Publikacja Open Access – publikacja dostępna na stronie internetowej bez kontroli dostępu, ale bez zagwarantowania swobód wykorzystania treści - czyli na zasadzie „Pełne prawa zastrzeżone”.

**Wszystkie prawa zastrzeżone + limity
dostępu – logowanie, rejestracja, wniesione
opłaty, systemy zabezpieczeń DRM**

Publikacja zamknięta – tradycyjna (płatny druk) lub elektroniczna, ale objęta kontrolą dostępu do treści; wymaga logowania, rejestracji, wniesienia opłaty, często z zastosowaniem systemu DRM.

Co to znaczy ZASOBY?

Termin „zasoby” nie oznacza jedynie treści, ale obejmuje (wg OECD, 2007) trzy istotne elementy powiązane ze sobą:

Treści - edukacyjne czy naukowe: pełne kursy, moduły, obiekty cyfrowe, kolekcje książek, czasopisma lub artykuły, itp.;

Narzędzia: oprogramowanie wspierające nauczanie, użytkowanie, udostępnianie, przechowywanie treści, przeszukiwanie i organizację zasobu, systemy zarządzania treścią i nauczaniem, narzędzia społecznościowe itp.;

Modele: zasady implementacji i organizacji tych zasobów, np. zastosowanie wolnych licencji prawnoautorskich, odmiennych modeli biznesowych, stosowanie wysokiej jakości standardów związanych z cyfrowym przekazem.

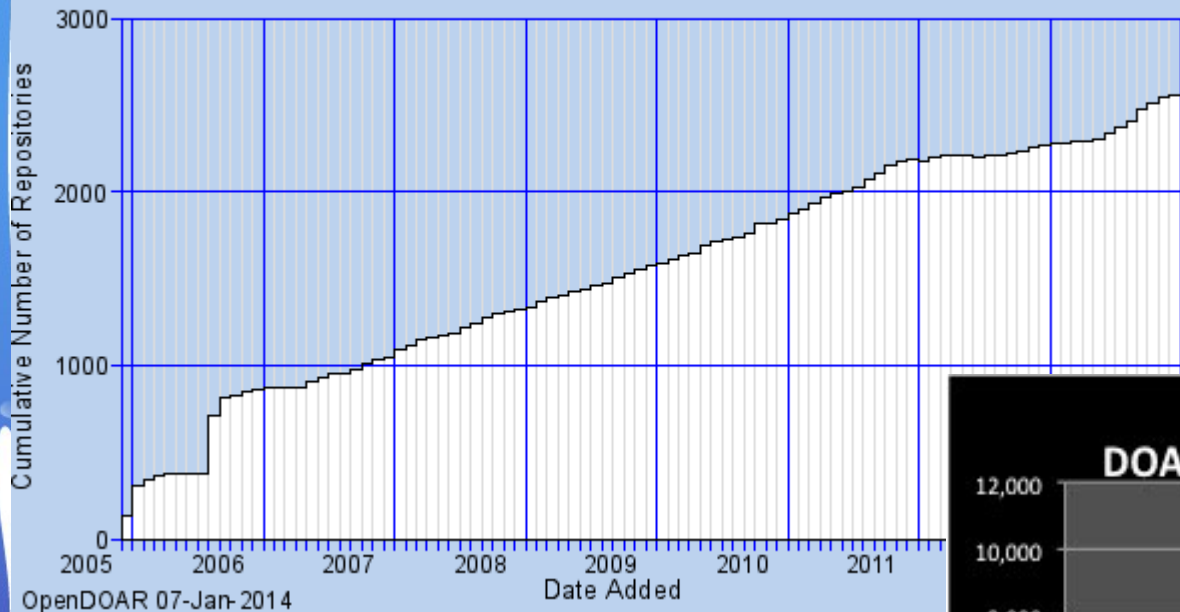
Giving Knowledge for Free: the Emergence of Open Educational Resources. Centre for educational research and innovation. Paris, OECD Publishing 2007. Tryb dostępu: <http://www.oecd.org/edu/ceri/givingknowledgeforfreetheemergenceofopeneducationalresources.htm>. ISBN: 9789264032125.

Kto tworzy otwarte zasoby?

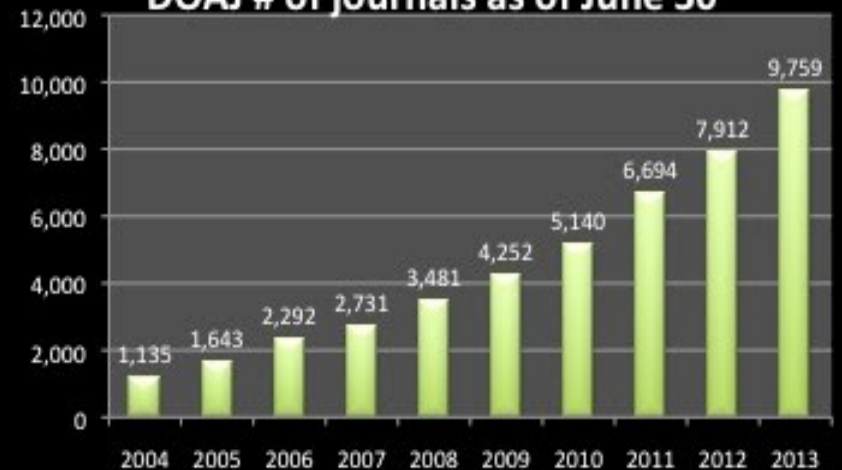
- Biblioteki, archiwa, muzea (GLAM)
- Instytucje naukowe i fundacje naukowe
- Międzynarodowe organizacje (ONZ, OECD, Bank Światowy i inne)
- Instytucje non-profit
- Rządy
- Firmy komercyjne

Niektóre statystyki OA

Growth of the OpenDOAR Database
Worldwide

DOAJ # of journals as of June 30

Typy zasobów ze względu na zastosowanie w praktyce szkoły wyższej

Naukowe, badawcze – czasopisma otwarte, repozytoria, surowe dane badawcze, otwarte laboratoria, otwarte recenzje,

Dydaktyczne – kursy e-learningowe, podręczniki, wykłady (audio/video lub prezentacje), scenariusze zajęć, poradniki, lektury, proste obiekty cyfrowe, encyklopedia

Listy czasopism otwartych

1. Czasopisma open access – DOAJ 9.804 tytuły
<http://www.doaj.org/>.
2. Lista Regensburska – ponad 111.000 tytułów,
<http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/>
3. OSD EBSCO –
<http://www.opensciencedirectory.net/> około
13.000 czasopism

Przykładowe czasopisma OA

Nowatorskie podejście:

PLOS – Public Library of Science

<http://www.plos.org/publications/>

Czy to portal (blogi, kolekcje, czasopisma, innowacje, laboratorium)? Czy repozytorium artykułów? Czy nowym kanałem komunikacyjnym dla badań (currents)?

Czy daje dostęp do czasopism czy do surowych danych? (atomizacja czasopisma, atomizacja artykułu)

Article Source: 'HypothesisFinder:' A Strategy for the Detection of Speculative Statements in Scientific Text. Malhotra A, Younesi E, Gurulingappa H, Hofmann-Apitius M (2013) 'HypothesisFinder:' A Strategy for the Detection of Speculative Statements in Scientific Text. PLoS Comput Biol 9(7): e1003117. doi:10.1371/journal.pcbi.1003117.

<http://www.ploscompbiol.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pcbi.1003117>

Listy repozytoriów otwartych publikacji

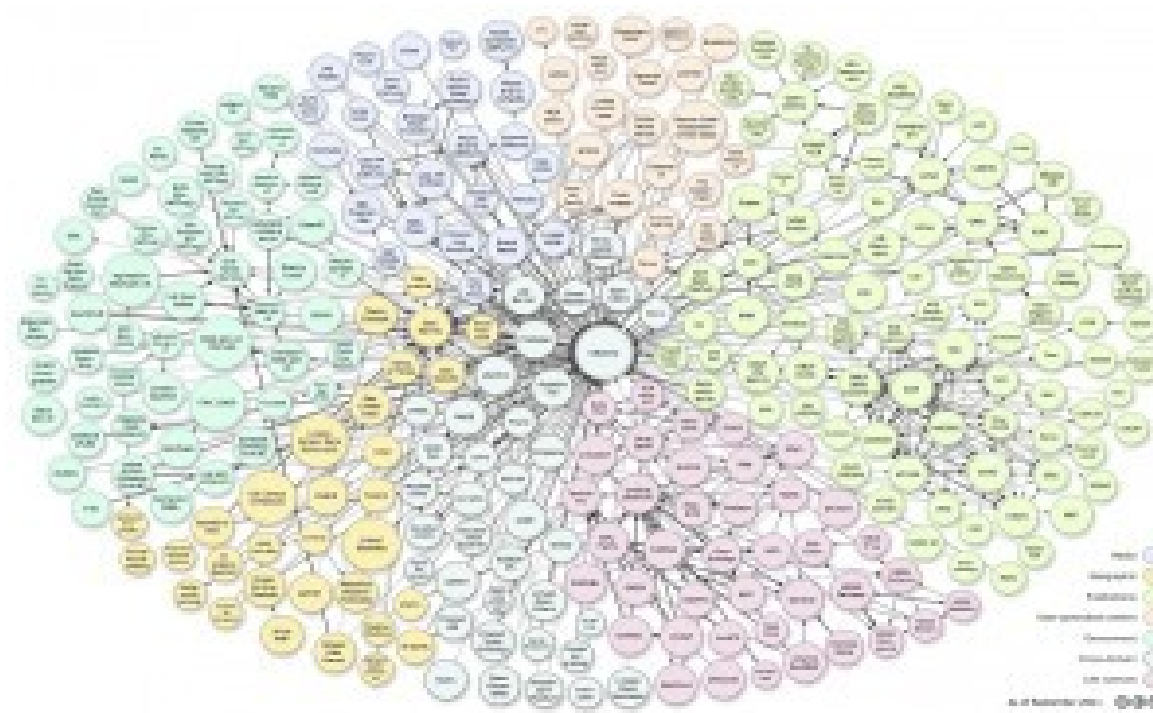
1. Repozytoria open access – ROAR, OpenDOAR - <http://www.opendoar.org/>.
2. ROAR - <http://roar.eprints.org/>
3. Open Access Directory - http://oad.simmons.edu/oadwiki/Disciplinarny_repositories

Przykładowe repozytoria otwarte publikacji naukowych

1. Scielo - <http://www.scielo.org/php/index.php>
(ponadnarodowe)
2. HAL - <http://hal.archives-ouvertes.fr/> (krajowe centralne)
3. ORBI - <http://orbi.ulg.ac.be/project?id=108>
(instytucjonalne repozytorium + bibliografia)

Wielość baz

Chmura <http://lod-cloud.net/> bazuje na zasobach DataHub, Open Knowledge Foundation

Listy repozytoriów surowych danych

DataBib, DataHub

Open Access Directory Data Repositories

figshare

Przykładowe repozytoria otwartych danych badawczych

NASA's Global Change Master Directory <http://gcmd.nasa.gov/>

Bank Światowy <http://data.worldbank.org/>

International Council for Science World Data System <http://www.icsu-wds.org/services/data-portal>,

DANS <http://www.dans.knaw.nl/en>

(Film o wadze zbierania danych naukowych
<http://youtu.be/HJbo-OAaJ1I>)

[Science Keywords](#)>[LAND SURFACE](#)>[FROZEN GROUND](#)>[PERMAFROST](#)**Investigation of evaporation and biodegradation of fuel spills in Antarctica - a chemical approach using GC-FID**

Entry ID: fuel_evaporation

[\[Get Data \]](#)[\[Update this Record \]](#)**Summary****Abstract:** Evaporation Model for hydrocarbon spills.

Developed by the Australian Antarctic Division to simulate fractionation of Special Antarctic Blend (SAB) and other diesel range fuels during evaporation.

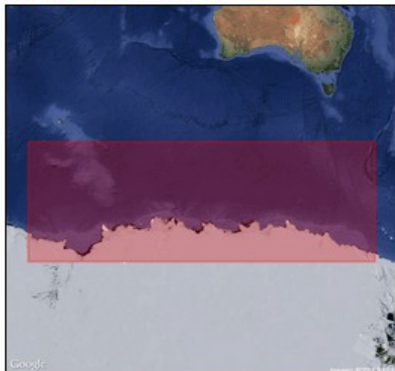
Text version of notes for excel model, please read me.

This Package of files includes a pdf& of the scientific paper, a readme word document and 3 excel files.

... [Click to view more](#)

Related URL**Link:** [GET DATA](#)**Description:** Download point for the data - excel files, word document

[Click to view more](#)

Geographic Coverage

(Click for Interactive Map)

Spatial coordinates

N: -53.0 S: -70.0 E: 160.0 W: 60.0

Temporal Coverage**Start Date:** 2003-11-01**Stop Date:** 2003-11-30**Location Keywords**[OCEAN > ARCTIC OCEAN](#)[OCEAN > SOUTHERN OCEAN > MACQUARIE ISLAND](#)

[Click to view more](#)

Science Keywords[HUMAN DIMENSIONS > ENVIRONMENTAL IMPACTS > CONTAMINANT LEVELS/SPILLS](#)

Kompendium o peptydach

PAe000005: Human prostate cancer cell lines, cytosolic, ICAT

Organism: Human Dates

Deposit: August 19, 2002

Publications Lin B, White JT, Lu W, Xie T, Utleg AG, Yan X, Yi EC, Shannon P, Khrebtukova I, Lange PH, Evidence for the presence of disease-perturbed networks in prostate cancer cells by genomic and proteomic analyses: a systems approach to disease. Cancer Res. Summary Human prostate cancer cell lines: LNCaP, CL-1, cytosolic. labeled with old ICAT cytosolic fraction comparison with ICAT Preparation

Growth: LNCaP and CL1 cells were grown as described by Tso et al. Cancer J Sci Am 2000, 6: 220-233.

Digestion: Procedures based on Han et al., Nat Biotechnol 2001; 19: 946-951.

Extract: Fractionation of cells into cytosolic, microsomal, and nuclear fractions according to Han et al., Nat Biotechnol 2001; 19: 946-951.

Separation: Procedures based on Han et al., Nat Biotechnol 2001; 19: 946-951.

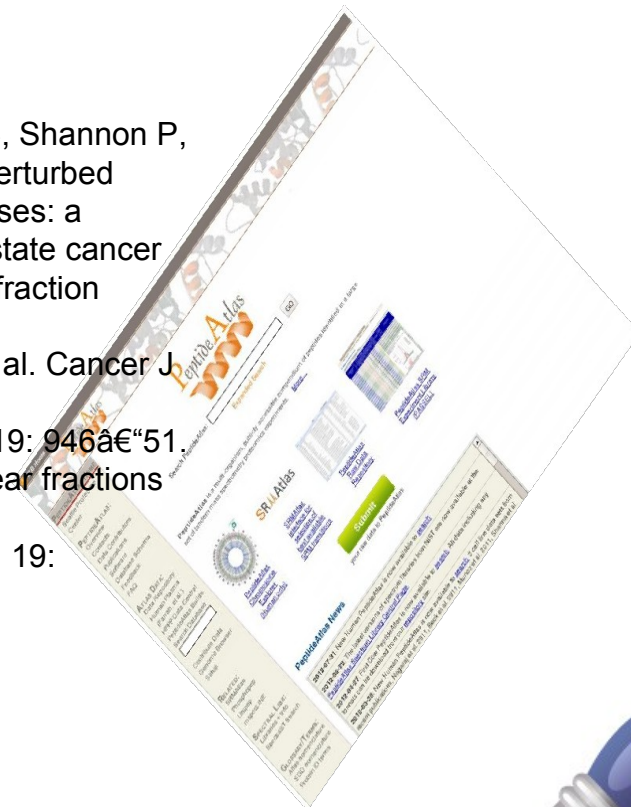
Characteristics

Cell line: Human prostate cancer cell lines LNCaP, CL-1.

Instrumentation

Platform: LCQ DECA

Repozytorium datasets: <http://www.peptideatlas.org/repository/>

Wyszukiwarki OA

- BASE – <http://www.base-search.net/> (ponad 57 mln obiektów)
- Google Scholar – <http://scholar.google.com/intl/en/scholar/help.html#coverage>
- UKPMC's EvidenceFinder <http://ukpmc.ac.uk/> (28 mln źródeł medycznych)
- Narcis – <http://www.narcis.nl/> (różne zasoby, publikacje, dane surowe, instytucje Holandii itp)
- Wyszukiwarki komercyjne (dołączające zasoby otwarte: Sammon, Ebsco)

Wyszukiwarki OZE

- **OER Commons** <http://www.oercommons.org/oer> — pomaga dotrzeć do ponad 30 tysięcy różnych materiałów edukacyjnych. Porządkuje je tematycznie lub według poziomów nauczania. Tworzony przez ISKME Institute for the Study of Knowledge Management in Education i wspierany przez William and Flora Hewlett Foundation.
- **FindOER** - <http://open4us.org/find-oer/> - lista zasobów tworzona ze wsparciem Fundacji M.B. Gates.
- **XPert** — <http://www.nottingham.ac.uk/xpert/> wyszukiwarka zasobów edukacyjnych tworzona na Nottingham University, wspierana przez JISC, daje dostęp do ponad 333 tysięcy zasobów.

Repozytoria OZE

Jorum — zbiór zasobów tworzonych przez nauczycieli akademickich w Wielkiej Brytanii rozwijany także dzięki wsparciu JISC.
<http://www.jorum.ac.uk/news> - 15700 obiektów

The Orange Grove repository (Floryda)–
<http://florida.theorange Grove.org/og/access/home.do>

Temoa — <http://www.temoa.info/> Portal OZE zawierający nie tylko uporządkowane zasoby edukacyjne, ale i informacje o społecznościach, projektach, ludziach. Jest rozwijany w Meksyku przez Tecnológico de Monterrey System.

Open learn – Open University z Wielkiej brytanii
<http://www.open.edu/openlearn/>

GeoGebra - <http://www.geogebraTube.org/> 59927 wolnych i interaktywnych materiałów

Khan Academy - <https://www.khanacademy.org/library>

Polskie zasoby naukowe OA

Biblioteki cyfrowe – <http://fbc.pionier.net.pl/owoc/>

Repozytoria

- ECNIS – Instytut Medycyny Pracy w Łodzi.
- AMUR – Uniwersytet A. Mickiewicza, Poznań
- RUW – Uniwersytet Warszawski
- CEON – ogólnopolskie repozytorium naukowe ICM
- RUMAK – Uniwersytet M. Kopernika, Toruń
- SUW – Politechnika Krakowska
- ENY – Politechnika Wrocławska
- RUŁ – Uniwersytet Łódzki

Kursy otwarte i obiekty dydaktyczne:

- Open AGH - <http://open.agh.edu.pl/>
- Otwarte zasoby edukacyjne UMK - <http://portal.umk.pl/web/otwarte-zasoby>
- WAŻNIAK UW - <http://wazniak.mimuw.edu.pl>
- Scholaris <http://scholaris.pl/>
- Otwarte zasoby - lista OZE Kamila Śliwowskiego <http://otwartzasoby.pl/>.

Więcej o OA

- KOED <http://koed.org.pl/otwartosc/otwarta-nauka/>
- EBIB - http://www.ebib.pl/?page_id=784
- Otwarta nauka - <http://otwartanauka.pl/>
- Kurs otwarta nauka (AGH, UMK) – <http://otwartanauka.cel.agh.edu.pl>
- Kurs Otwarte Zasoby Edukacyjne (UMK) – <http://portal.umk.pl/web/otwarte-zasoby/kurs-otwarte-zasoby>

Dziękuję za uwagę!

Bożena Bednarek-Michalska
Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
EBIB, KOED, EIFL, SPARC
2014

